

Ægteskab, og saa bliver det unødvendigt at have disse mange Ægteskabsforstandere; saa kan man udmærket godt gaa til Øvrigheden med disse faa borgerlige Ægteskaber. Thi den allerstørste Del, for ikke at sige næsten alle borgerlige Ægteskaber, ville blive indgaaede i Købstæderne, hvor man har Øvrigheden ved Haanden, og hvor Øvrigheden jo alligevel efter det foreliggende Lovforslag skulde fuldbyrde Ægteskabet.

Jeg vender mig derefter til den højtærede Kultusminister. Det, som han særlig betonedede, og som jeg tror var den røde Traad gennem hele hans Foredrag, var en Udvikling, som jeg maa tilstaa, jeg savnede den rette Forstaaelse af. Naar Udtalelserne ikke vare komne fra den ærede Minister, hvis Retsind, Redelighed og Ærlighed jeg er fuldt overbevist om, vilde jeg have tænkt i mit stille Sind, at Talleyrand havde Ret, naar han sagde, at Ordet er til for at skjule Tanken. Thi for mig staar det saa, at det er at vende hele Sagen paa Hovedet, naar den ærede Minister mener, at det af ham forelagte Lovforslag bringer Frihed, og at derimod det af Flertallet stillede Forslag bringer Tvang. Det er muligt, at naar det fremstilles med Ministerens Veltalenhed eller Styrke, det da kan overbevise enkelte Folk, men — den ærede Minister maa undskylde — mig har det ikke kunnet overbevise. Det strider i den Grad mod den almindelige Antagelse, at det skulde være Tvang, naar man giver Folk fuld Frihed til at vælge mellem 2 Ting, og at det derimod skulde være Frihed, naar man siger: her er noget, som Du skal, anden Vej kan Du ikke gaa. Saaledes staar det ikke for den almindelige, simple borgerlige Forstaaelse, som jeg er i Besiddelse af. Jeg kan ikke forstaa det, men derfor er det jo muligt, at en højere Forstaaelse kan fatte det. Jeg har i alt Fald desværre ikke kunnet tilegne mig den Definition af Frihed, som den ærede Minister har givet.

Saa udtalte den højtærede Kultusminister sig ret stærkt mod en Passus i Betænkningen, der gaar ud fra, at Ægteskabet trængte i Nutiden snarere til at højnes end til at sænkes. Ja, det mente Ministeren ogsaa, det var maaske ganske rigtigt, men, spurgte han: Tror da Flertallet at kunne højne Ægteskabet ved det Forslag, det har fremsat? Nej, og det har Flertallet intet Sted sagt i Betænkningen. Det har kun sagt det som en ganske almindelig Sætning, at Ægteskabet

i Nutiden snarere trængte til at højnes end til at sænkes, men ikke derefter sagt: og derfor ville vi højne det ved at stille dette Forslag. Nej, vi have sagt: vi frygte for, at Begrebet om Ægteskabet skal sænkes, hvis man vedtager det Forslag, som den højtærede Minister har fremsat. Det frygte vi for og have angivet vore Grunde. Det vil let blive Følgen, naar Ægteskabets Indgaaelse forandres til en simpel borgerlig Akt — dette Ord „simpel“ maa have stødt Ministeren, og det er muligvis ogsaa uheldigt; i alt Fald kunde det uden at forandre Meningen godt have været udeladt, det var tilstrækkeligt at sige: en „borgerlig“ Akt, eller man kunde have sat „almindelig borgerlig“, thi det er egentlig Meningen med Ordet. Den ærede Minister fandt, at det var forførdeligt at sige, at en saadan borgerlig Akt baade kunde fortolkes, brydes og løses, det var jo ganske umuligt at tænke sig; thi borgerlige Kontrakter maa paa ingen Maade brydes. Men nu er det jo givet, det vil den ærede Minister ikke kunne nægte, at borgerlige Kontrakter fortolkes, de fortolkes overmaade ofte, og de fortolkes rigeligt. Og der kan heller intet være i Vejen for, at en saadan Ægteskabskontrakt kan løses; thi hvor ofte løses en Kontrakt ikke? Der er saa kun tilbage, at den kan brydes. Ja, det er rigtigt, at en borgerlig Kontrakt ikke maa brydes, men den brydes jo alligevel ofte og brydes endogsaa ofte, uden at derved er forbundet en Følelse af Skam eller Synd. Vi have i saa Henseende et ret aktuelt Eksempel i disse Dage. Er der nogen, der tror, at Fru Betty Nansen har følt Synd og Skam ved at bryde den Kontrakt, hun har indgaaet, og er der blandt Folk en almindelig Følelse af, at det er Synd og Skam, at denne Kontrakt er brudt? Man sætter her Ægteskabet ned i samme Klasse som et Kontraktforhold, ingen af dem maa brydes, heller ikke Kontrakten. Men der er i Virkeligheden etisk set en stor Forskel paa en Kontrakt, som slutes over for en jævn Lægmand i en almindelig Stue, og den Akt, der foregaar i Herrens Hus, hvor det ubrødelige Jaord gives for Herrens Alter. Det betragtes og vil blive betragtet i lange Tider som to forskellige Forpligtelser, og der er en stor Forskel paa Følelsen af Synd og Skam, enten man bryder det ene eller det andet.

Som jeg begyndte med, vil jeg ikke komme ind paa en dybere og mere indgaaende Debat med de to ærede Ministre, dertil følger jeg mig ikke oplagt og heller